

Κεραμικά Icaro – Ίκαρος

Τα αριστουργήματα του θρυλικού εργοστασίου της Ρόδου

ΠΑΛΑΤΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ, ΡΟΔΟΣ
27 Ιουνίου - 31 Δεκεμβρίου 2018



Διακοσμητικό πιάτο ΙΚΑΡΟΣ (φωτ. Μουσείου Μπενάκη / ΕΦΑ Δωδεκανήσου).

Η έκθεση, που παρουσίασε για πρώτη φορά στο Μουσείο Μπενάκη το φθινόπωρο του 2017 τη μοναδική στο είδος της συλλογή κεραμικών του Γιάννου Θ. Ιωαννίδη και την επισταμένη έρευνα του για το εργοστάσιο κεραμικών της Ρόδου ICARO-ΙΚΑΡΟΣ, μεταφέρθηκε στη Ρόδο, στο γενέθλιο τόπο της ιστορικής βιομηχανίας. Ως χώρος φιλοξενίας της έκθεσης επιλέχθηκε το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, ένα από τα εμβληματικότερα μνημεία του νησιού, και ειδικότερα η επιβλητική αίθουσα της βορειοδυτικής πτέρυγας του ορόφου του παλατιού.

Η εταιρεία ICARO ιδρύθηκε από τους Ιταλούς στις 19 Δεκεμβρίου 1928, στο πλαίσιο ενός φιλόδοξου σχεδίου για την εκβιομηχάνιση και την ανάπτυξη της Δωδεκανήσου. Σκοπός της ήταν η κατασκευή καλλιτεχνικών κεραμικών, και πιο συγκεκριμένα αντιγράφων των περιζήτητων κεραμικών Ιζνίκ, τα οποία υπήρχαν σε μεγάλες ποσότητες στα αρχοντικά της Λίνδου, σε βαθμό που μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα θεωρούντο προϊόντα της ροδιακής κεραμικής τέχνης. Η παραγωγή κεραμικών της εταιρίας ICARO ακμάζει τη δεκαετία 1930-1940 και κατορθώνει να επιβιώσει την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Με την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου στην Ελλάδα και την αποχώρηση των Ιταλών, η εταιρεία πωλείται στον Ρόδιο επιχειρηματία Κωνσταντίνο Δ. Χατζηκωσταντή. Ο νέος ιδιοκτήτης εκμεταλλεύεται την αύξηση του τουρισμού και την ανάπτυξη του νησιού δημιουργώντας, υπό την επωνυμία ΙΚΑΡΟΣ, το δεύτερο μεγαλύτερο εργοστάσιο κεραμικών στην Ελλάδα μετά τον ΚΕΡΑΜΕΙΚΟ στην Αθήνα.

Στα 40 χρόνια της ελληνικής περιόδου που λειτούργησε το εργοστάσιο (1948-1988) περίπου 400-500 Ρόδιοι, κυρίως νέα παιδιά, θα δουλέψουν στο σχέδιο, στο χρώμα, ή σε κάποια άλλη φάση της παραγωγικής διαδικασίας. Η παραγωγή καλλιτεχνικών κεραμικών γίνεται από τις βασικές δραστηριότητες στο νησί. Ο Ίκαρος γίνεται σημείο αναφοράς στη συνείδηση των κατοίκων της Δωδεκανήσου, ενώ το εργοστάσιο θα λειτουργήσει μέχρι το τέλος της ζωής του Χατζηκωσταντή το 1987, οπότε και η εταιρία θα διακόψει οριστικά τη λειτουργία της (1988).



φωτ. Μουσείου Μπενάκη / ΕΦΑ Δωδεκανήσου



Ωρες εργασίας στο παλαιό εργοστάσιο του ΙΚΑΡΟΥ (φωτ. Μουσείου Μπενάκη / ΕΦΑ Δωδεκανήσου).





Σερβίτσιο τσαγιού και διακοσμητικά πιάτα ΙΚΑΡΟΣ (φωτ. Μουσείου Μπενάκη / ΕΦΑ Δωδεκανήσου).

Η βιομηχανία καλλιτεχνικών κεραμικών «Ίκαρος» αποτέλεσε έναν σημαντικό πυλώνα για την οικονομία της Ρόδου, τόσο κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας, όσο και μετά την ενσωμάτωση του νησιού με την Ελλάδα. Παρέμεινε σε συνεχή λειτουργία για σχεδόν 60 έτη, παράγοντας μια τεράστια ποικιλία κεραμικών προϊόντων, όπως διακοσμητικά πιάτα, βάζα, κανάτια, σερβίτσια, αγαλματίδια, γυναικείες φιγούρες με παραδοσιακές

φορεσιές, ζωόμορφα μιμιπελό κ.ά. Συνδέθηκε στενά με την τοπική κοινωνία, μέσω της απορρόφησης σημαντικού εργατικού δυναμικού, αλλά και μέσω της παραγωγής προϊόντων, τα οποία αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα της εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα. Η έκθεση «ICARO-ΙΚΑΡΟΣ» περιλαμβάνει κεραμικά και αδημοσίευτο αρχαικό υλικό που διατρέχουν όλη την περίοδο λειτουργίας



Γυναικείες φιγούρες με παραδοσιακές φορεσιές. ΙΚΑΡΟΣ (φωτ. Μουσείου Μπενάκη / ΕΦΑ Δωδεκανήσου).



Βάζα ΙΚΑΡΟΣ (φωτ. Μουσείου Μπενάκη / ΕΦΑ Δωδεκανήσου).

του εργοστασίου. Αποτελεί την πρώτη ουσιαστική προσπάθεια να αναδειχθεί η συνολική ιστορία του ΙΚΑΡΟΥ, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το νησί της Ρόδου. Στην παρουσίασή της στη Ρόδο η έκθεση εμπλουτίζεται με κεραμικά από τη συλλογή του Μουσείου Μπενάκη, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου και ιδιωτικές συλλογές. Ιδιαίτερης σημασίας είναι και η παρουσίαση από το Μου-

σείο Νεοελληνικής Τέχνης του Δήμου Ρόδου της περίφημης «συλλογής Παναγιώτη Ιωαννίδη», μίας από τις τρεις διάσημες συλλογές κεραμικών ιζνίκ της Ρόδου, η οποία αγοράστηκε το 1973 από τον Δήμο Ροδίων. Παρουσιάζεται εδώ για πρώτη φορά μετά το 1988, όταν, κατά τη Διάσκεψη Κορυφής των ηγετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέρος αυτής εκτέθηκε στον προμαχώνα Καρρέττο.